

đấy ông ạ! Ông không biết chứ đất cát ở đây khan lắm! Đất ở Hà Nội chỉ cần bằng cái cù thìa thôi cũng giá trị bằng cả hàng mẫu đất quê ta đấy!

Ông Ngàn nghe ông Châu leo teo nói chuyện mà thấy lòng se sắt lại. Điều gì đã khiến cho ông Châu từ một lão nông chân chất giờ trở nên khác lạ thế này? Nhà ông Ngàn ở đầu làng, nhà ông Châu ở giữa làng. Lúc trẻ hai ông chơi thân với nhau, sau này cho ông Phong ít tuổi hơn chơi theo. Khi có gia đình, hai bên vẫn đi lại quan hệ khăng khít với nhau. Ông Châu có bốn người con, toàn là trai cả. Hai người con lớn khi lập gia đình, ông xin được hai suất đất dân dân cho chúng, còn thằng thứ ba ông phải bỏ tiền ra tậu miếng vườn nhà bà Thu ở xóm dưới. Lúc ông Phong quy hoạch đất làm khu công nghiệp, ông Châu là một trong những người đầu tiên nhận tiền đền bù, ủng hộ ông Phong cất lỵ. Có tiền rồi, ông tính toán: hai đứa lớn đã có nhà cửa rộng rãi, vả lại vừa rồi chúng nó cũng có tiền bán ruộng, hai đứa ấy ông bỏ qua; còn thằng thứ ba ở hơi chật, ông cho vợ chồng nhà nó 1/3 chỗ tiền bán ruộng; 1/3 ông sang sửa lại nhà cửa và làm giấy tờ sang tên cho thằng con út để sau này vợ chồng ông trông cậy cả vào đấy. Số tiền còn lại cộng với số tiền bòn nhặt, tích góp ông đem

Bão đất

Tiểu thuyết LÊ THANH KỲ

gửi tiết kiệm phòng lúc trái gió trở trời, ngoài ra lấy tiền lãi hàng tháng chi tiêu khỏi phải mang tiếng ăn nhờ chực nó. Ông Châu vừa rung đùi vừa tính toán như thần: từ nay vợ chồng già sống dư dả, an nhàn cho đến trọn kiếp.

Ai dè, nhaoáy một cái, ông trời cũng biết chơi khăm! Hai thằng quý tử nhà ông - thằng út với cái thằng áp út - chúng nó bày kế đổi nhà cho nhau, thế là vợ chồng ông Châu mất tong chỗ ở. Ông hối hận quá! Tiền bán đất còn nóng tay đã vội sang sửa nhà cửa cho những kẻ bất hiếu bất nghĩa hưởng thụ! Hai vợ chồng ông Châu đành chui xuống gian chuồng lợn vốn mấy năm nay không chăn nuôi, còn tiền tiết kiệm rút sạch sành sanh về để sang sửa tổ ấm cho đôi chim già có chỗ chui rúc. Họ hàng thấy bất bình thay vội mở phiên toà trong họ đấu tố những kẻ bất nhân, hai đứa chúng nó hợp sức đấu lại. Thằng thứ ba mặt đỏ phừng phừng nhưng rất khôn ngoan, ăn nói vẫn nhũn nhặn:

- Cháu xin các ông, các bà! Việc nội bộ gia đình xin các ông các bà chớ có can thiệp sâu vào. Cháu vì đồng con, chúng nó cũng lớn cả rồi mà nhà thì quá chật chội nên mới tính chuyện đổi chác cho chú út, cũng phải thêm vào cho chú ấy hai mươi

mấy triệu bạc đấy. Nhà là của chúng cháu, chúng cháu có quyền đổi chác cho nhau. Thử hỏi đã ai cho chúng cháu đến một kềm chưa? Nói những lời đạo đức mà không phải mất tiền thì ai chẳng nói được! Ấy, cứ thử nói một câu đạo đức là mất ngay một tạ lúa liệu có ai dám mở mồm không? Ai nào? Nhà nào mà chẳng có chuyện này chuyện nọ, chỉ có điều có nói ra không thôi!

Ai cũng lắc đầu, rút cuộc thì giải tán ai về nhà ấy.

*
* *

Suốt đêm hai ông thay nhau nằm nghiêng trên chiếc giường “mi ni” là tấm chiếu mua về chặt làm đôi cho vừa vặn với căn phòng ngót 4m² méo xèo xẹo. Ông Châu hết thở ngắn, than dài trách cho số phận trở trêu, ăn ở rõ hiền lành mà ông trời nỡ phạt, người tốt phải chịu khổ, những kẻ khốn nạn thì sống ung dung...

Ông Ngàn an ủi ông bạn mấy câu rồi trong lòng tự so sánh: ông cũng bị mất ruộng như ông Châu, nhưng ông Châu còn mất con, mất luôn cả nhà, ông ấy mới thật trắng tay, còn như ông đây

vẫn còn may mắn. Ông Châu 71 tuổi vẫn đứng chầu chực giữa chợ người để kiếm sống, thế thì rõ là ông còn sướng hơn ông Châu thật rồi còn gì!

- Ông không biết chú lên ở trên thành phố mới thấy cảnh người ăn mày, ăn xin ngoài đường, trông họ lê lét đôi chân tàn tật giữa trời mưa phùn gió bắc, trông thương lắm! Không biết họ có con cháu gì không?

“Thế ra ông Châu lại vẫn còn sướng hơn người khác cơ đấy!” - Ông Ngàn nghĩ.

Miên man trò chuyện, thành phố về khuya từ lúc nào không rõ, tiếng âm âm ì ì càng rõ nét.

- Người thành phố chịu khó lắm ông ạ, họ làm cả đêm, đèn điện thắp cả đêm, không như ở quê nhà mình đâu - Ông Châu tâm sự - Ấy thế mà số tôi cũng hên ra phết, thoát ban đầu mới lên đây, ăn thì mang tiền nhà đi ăn rồi, nhưng tối không biết ngủ ở đâu. Đêm đầu tiên tôi phải ngủ trên hè phố đấy! Sáng ra có một anh quê Kinh Bắc đi làm sớm, nhìn thấy tôi kêu âm cả lên. Nếu không phát hiện sớm là tôi đã già thì thế nào anh ấy cũng rủa: “Không biết con cái nhà nào mà để đi lang thang cả đêm thế không biết?”. Rõ hoàn cảnh của tôi, anh ấy giới thiệu cho tôi căn nhà này đấy. Nếu ông có

đi làm, thì ông thuê lại cái nhà này này, ăn nhiều chứ ở hết bao nhiêu đâu? Nó lại rẻ, hợp túi tiền nông dân chúng mình.

Ông Châu lại được anh quê Kinh Bắc giúp đỡ cho đi theo, rồi ông cũng nhận được một công việc khá tốt. Có người thuê ông hàng ngày đến chăm sóc vườn cảnh nhà anh ta. Nhà anh này nhỏ nhưng lắm cây lắm, chỗ nào cũng chậu, cây còn treo lủng là lủng lẳng trên giàn thép.

- Ở thành phố người ta nuôi cây cảnh như mình nuôi vịt ấy ông ạ, có cả đàn luôn. Có những cây trồng trong một cái chậu bé thế này thôi, - Ông Châu lấy hai bàn tay cuộn vào với nhau - thế mà giá trị mấy triệu bạc đấy, có chết không chứ! Nuôi cây cũng như nuôi vịt, hàng ngày phải cho nó ăn uống, xếp ra, xếp vào, xới đất, thay đất, bón phân, bắt sâu, rửa lá... “Loài nào phải đi với loài ấy. Đồng tính, đồng chất cư đồng gia. Cũng như gà không nhốt chung với vịt được, nó làm hại nhau đấy!”, anh ta giảng giải với tôi như vậy.

- Tôi thì tôi thấy đã là cây thì phải có hoa, có hoa thì phải có quả. Đằng này, tôi thấy cây nhà mình toàn cây đực hay sao ấy, chẳng thấy hoa quả đâu, vậy có khác gì cỏ dại? - Ông Ngàn nói.

Bão đất

Tiểu thuyết LÊ THANH KỲ

"Các ông nhà quê thì biết cái chó gì! Cây của người ta có phải như cây gạo dưới quê nhà các ông đâu!". Bữa ấy có chuyện với anh ta nhưng rồi cũng xong. - Giọng ông Châu - Hôm đó tôi không biết, cắt mất cái mầm mọc dưới một gốc cây. Anh ta vừa đi làm về, nhảy bổ vào cái chậu rồi phát cuồng lên như ăn phải bả ấy: "Thôi chết! Ông giết tôi rồi! Ông giết tôi rồi! Ông giết chết "phụ tử" rồi! Thôi, ông cút đi! Cút! Cút!". Mãi về sau này tôi mới biết thế nào là "phụ tử", thì ra nó chỉ là một cái thế cây thôi ông ạ. Rất may là có tuổi rồi chứ bữa ấy mà còn trẻ thế nào cũng ăn mấy cái đá dít, không chừng còn bị quyt cả tiền công nữa ấy chứ. Mất chỗ ấy, tôi lại ra chợ, lại được đám này thuê, hên thế không biết! Hôm ấy người chủ đi hẳn ô tô con đến, bọn làm mướn bu lại quanh cái xe giống như đám nặng xanh bu quanh tí mắm tôm rớt ra đất. Nhưng lạ một cái, trẻ không thuê, họ lại chọn đúng tôi, bảo tôi vào trong xe ngồi. Lần đầu tiên ngồi trên xe con êm và mát lạnh, sướng lắm. Ngồi trong xe đi về nhà ông ta tôi cứ tưởng mình đi lên giới ấy ông ạ. Thì ra, ông này mới đón bố từ dưới tỉnh lên chơi, lão già ấy chê buồn cứ đòi về, thế nên ông ấy thuê tôi về làm bạn với bố cho vui. Hôm nay tôi xin ông ta nghỉ một ngày để chơi với ông. Từ ngày mai

bố con ông ấy đón hẳn tôi về ở nhà ông ấy. Xem chừng bố con ông này quý mến tôi lắm, thì ra người tốt chưa đến nỗi chết cả đâu ông ạ.

Ngừng một lát, rồi ông Châu lại tiếp:

- Hôm ông gọi điện lên cho tôi, về cái việc đơn thư, giải bày của ông đấy! Biết ông ấy là cán bộ to tôi cũng ướm hỏi, đưa cho ông ấy xem, ông ấy bảo kiện tụng chẳng được gì đâu. Ở ngay trước cửa cơ quan ông ta hàng ngày có đến hàng trăm người từ khắp nơi trong cả nước đến kiện tụng về đất đai, có chúng, có cứ hẳn hoi còn chẳng đến lượt nữa là. Theo tôi, khéo đi lên giới còn dễ hơn ấy chứ! Ruộng của ông nằm trong quy hoạch của nhà nước hẳn hoi, ông làm sao mà chống lại được? Với lại cái việc ông đi trình bày ý kiến của người nông dân là hết sức vớ vẩn. Thà ông cứ làm một tờ giấy trắng gửi lên còn được người ta mó vào trước khi quăng nó vào sọt rác.

Từng câu, từng chuyện chấp nhặt lại của ông Châu như rút dần từng thanh củi dưới đáy nồi, làm cho lòng ông Ngàn dần nguội lạnh. Cũng giống như trái bóng bị cây kim đâm vào, từ từ xẹp xuống.

- Thôi lên trên này mà làm với tôi, quên hết những chuyện ấy đi! Dù gì mình cũng chỉ là cái

sâu, cái kiến, làm sao lay chuyển được đất trời
hả ông?

*

* *

Ông Ngàn rời thủ đô bằng chuyến xe đầu tiên trong ngày. Lúc gần về đến nhà ông cũng không muốn xuống xe nữa. Xe mà không có lộ trình thì chắc là ông cứ ngồi đó mặc cho nó chở ông đi đâu thì chở, lăn đến đâu thì lăn, lăn cho đến khi nào ông nghĩ ra được điều gì cần làm thì thôi.

Trên đường về nhà dù không muốn vẫn phải đi qua cánh đồng, vẫn phải đi qua đám ruộng nhà mình, đôi chân ông lại như vô tình đưa ông đến với nó cũng như đến với nỗi xót xa. Ông đứng ở mép ruộng nhà mình đau đầu nhìn xuống dưới. Bông đá mặt dưới chân sứt xuống làm cho ông bở nhòai người xuống như bơi chải, hai cánh tay ông xoè ra, trượt dài trên đá mặt trông như phi cơ đang hạ cánh xuống sân bay. Ông bực mình trở ngược người lên, thì đá mặt lại càng đổ xuống, đẩy ông tới tận mặt ruộng. Ông ngược mắt nhìn lên trên, trời đã ửng đỏ xa xa phía đằng đông. Ở dưới hố nhìn lên, trời lại càng có vẻ cao hơn khiến ông thấy

mình như đang rơi xuống hố sâu, ông càng gắng sức rướn lên. Từng bước, từng bước vững chắc, hai bàn chân ông thọc xuống đá mặt chặt như người ta đóng cọc tre. Dứt khoát, dứt khoát ông phải có mặt ở trên bờ, ông phải bước lên, phải tìm được cách nào đó để tiếp tục sống và bình yên như trước đây. Ngày mới đã bắt đầu. Cái ráng đỏ phía đông kia như đang hứa hẹn điều gì. Ông bước về phía đó, nơi có con đường dẫn vào làng, ngôi làng Hoàng Long bé nhỏ của ông.

PHẦN II

I

Hai anh cán bộ của ngân hàng Thần Nông vừa đi vừa nói chuyện với nhau:

- Từ ngày làm tín dụng đến giờ, hôm nay mới gặp một khách hàng vừa ương lại vừa thật thà.

Người kia tiếp chuyện:

- Ai đòi đi vay tiền của người ta lại đặt toàn điều kiện trái khoáy, thế thì còn lâu mới vay được tiền!

- Thật tình, ông ta nói cũng có lý. Nhưng cơ chế nó thế, muốn có tiền thì phải biết cách lách ra. Làm kinh doanh phải “thực thực, hư hư”, còn kinh doanh mà thật thà, chỉ có mà ăn cám!

Người kia họa theo:

- Đúng thế! Ăn cám còn khá. Tôi sợ đến cám cũng chẳng có mà ăn.

Tiến hai anh cán bộ ngân hàng ra ngõ, ông Ngàn trở vào nhà thu dọn chỗ cốc chén vừa mới tiếp khách rồi ngồi xuống. Một chân thu lên chiếc ghế băng bằng gỗ lim, một tay với chiếc điếu. Mồi vừa bập vào chiếc xe điếu, ông lại bỏ xuống, ngồi thừ ra. Cháy gần hết cả que đóm ông mới dụi nó vào bát điếu. “Ừ, hai anh ngân hàng nói đúng, đối với nhà nước chỉ tổ thiệt!”.

Nhìn thấy con rể đi vào sân, ông Ngàn trách:

- Thầy hẹn với anh tám giờ rưỡi sang làm việc cùng với thầy, thế mà không sang!

- Con cũng định sang nhà từ sớm nhưng vừa bước chân xuống hè là cảm, ngã quay lơ ra!

- Chết! Thế có làm sao không?

- Không! Có “làm sao” thì giờ con sao ngồi đây được!

Lúc này ông Ngàn mới để ý thấy da anh tái xanh, người xông lên mùi dầu gió.

- Công việc ra sao hả thầy? Có vay được tiền không?

Ông Ngàn thuật lại buổi làm việc với bên ngân hàng Thần Nông. Nghe xong anh Quý bảo:

Bão đất

Tiểu thuyết LÊ THANH KỲ

- Thầy đại quá! Người ta đã vẽ ra giúp thầy cho hợp lý. Như thế mới vay được tiền chứ!

- Nhưng mà làm như thế là lừa dối nhà nước! Mình có đầu tư máy móc nông nghiệp đâu mà vẽ nó ra? Mình chỉ vay mua giống, phân bón...

Anh Quý cắt ngang:

- Thế thì người ta cho vay thời hạn sáu tháng là phải!

- Sáu tháng! Lúa người ta chưa chín thì đã hết mất hạn rồi còn gì! Chỉ ít ra cũng cho người ta vay một năm mới thu hồi được vốn. Vay để sản xuất, chứ có vay đi buôn giống đâu mà cho vay ngắn hạn. Nhà nước sợ cái gì mà ăn non thế?

- Con đã tìm hiểu từ trước rồi mới lập dự án vay trung hạn. Thầy lại nói toẹt ra là đi mua giống.

- Chứ không à? Mình vay mua giống thì nói là mua giống, mà lấy máy móc ở đâu để trình với người ta?

- Thầy thật rõ chán! Máy móc thì thiếu gì. Con chỉ đi mượn một lúc là máy móc có mà đầy một sân!

- Ai lại làm như thế! Ngộ nhớ người ta kiểm tra không phải của mình thì làm thế nào? Vả lại, mình có trình bày thật với người ta, để người ta

còn điều chỉnh thời hạn vay, thế có phải tốt cho cả hai không?

Anh Quý nhăn mặt lại, cúi:

- Thế người ta trả lời thầy thế nào?

- Người ta bảo không cho vay được.

- Đấy! Thầy cứ tự làm khó mình ra. Mình thì cần vốn, nhà nước thì cần cho vay tiền. Vay được hay không vay được thì có ảnh hưởng gì đến ngân hàng đâu! Lỡ thì nhà nước chịu cơ mà, có ai phải chịu thiệt thòi đâu? Thầy đừng có tưởng thầy làm thế mà hồng thay đổi được quy định của người ta. Thôi vụ này thầy cứ để con lo, xem ra thầy không làm được việc này rồi.

Đúng, ông không làm được thật. Một người nông dân suốt đời chỉ biết nghe theo ông trời, cho mưa được mưa, cho nắng được nắng, hợp tác bảo trồng cái gì thì trồng cái ấy, hưởng lợi chia theo công điểm, được chia nhiều cũng chẳng biết đấy là đâu, chia ít thì thắc mắc, thấy thế nào nói thế ấy. Cũng may trong mấy đứa con cả con đẻ, con dâu, con rể, có anh Quý này là người tháo vát, nhanh nhẹn, xông xáo. Việc gì ông không làm được thì anh ấy làm chẳng mấy khó khăn. Vì thế ông rất vững tâm dựa vào. Lúc anh Quý ra về, ông dặn:

- Anh nhớ giữ gìn sức khoẻ, anh mà ốm ra đấy thì một mình thầy biết xoay xử ra sao?

- Thầy yên tâm đi! Những gì con đã bàn với thầy, thầy cứ thế mà làm.

*
* *

Ông Ngàn lễ mễ bê mâm cỗ đặt lên ban thờ, rồi rút nén nhang châm lửa, cắm vào bát hương. Chờ cho hương cháy được một lúc, hai tay ông chấp trước ngực rồi rì rầm khẩn vái: “Hôm nay là ngày tết Đoan Ngọ, con sắm chút lễ yết bái tổ đường. Mong liệt tổ, liệt tông phù hộ, độ trì cho con lấy lại ruộng đất nhà mình...”.

Xong xuôi công việc, đợi tàn nén nhang, ông giục con cháu dọn cơm ra ăn. Lâu lắm rồi gia đình mới có buổi đoàn tụ vui vẻ thế này.

Bà Oanh trông hớn hở ra mặt. Không những bữa cơm gia đình ấm áp mà nó còn được tăng thêm nguồn vui lên gấp bội do ông Ngàn đem lại cho bà. Ông đã trở về làng, đã chịu nhận tiền. Như thế thử hỏi bà có không vui sao được? Bà như cất được gánh nặng trên vai. Lấy ông suốt mấy chục năm, bà không lạ gì tính khí của chồng. Ông đã định

làm gì thì quyết làm cho kỳ được mới thôi. Mà cũng lạ là chưa lần nào ông chịu thất bại. Còn bà thì khác, bà ngại va chạm đã đành, lại rất sợ sự thay đổi. Thôi thì các cụ trước thế nào, mình sau cứ thế mà làm. Ai có làm gì khác cũng mặc kệ người ta.

Bà xằng xái hết gắp cho cháu nọ, lại dỡ cho đứa kia ăn. Mâm bên này có ông Ngàn, hai người con trai, hai anh con rể. Ngoài ra có mời thêm ông Châu, mới từ Hà Nội về.

- Tôi phục ông quá! - Vừa ngồi xuống mâm ông Châu vừa nói, giọng vui vẻ.

- Phục gì mà phục! “Bụng đói thì gối phải bò” chứ có cái gì đâu mà phục mới chẳng phịch - Ông Ngàn đáp lại.

- Ông nói vậy chứ! Như tôi đây, việc trong nhà cũng còn đành chịu, không làm gì được nữa huống là chuyện đối đáp với xã hội...

Anh Toàn chồng chị Giáp an ủi:

- Mấy đứa bất nhân ấy nói làm gì! Đời có mấy đứa như thế đâu?

- Thế mới càng chán! - Ông Châu tỏ ra râu rĩ hơn - Nhà ông thật tốt phước! Đến như anh Toàn đây bị teo mất một chân còn giúp ích được cho nhà,

còn ủng hộ tinh thần cho bố vợ làm kinh tế gia đình. Đàng này mấy đứa con nhà tôi chỉ giỏi tranh hương hoả, có nghĩ gì đến bố mẹ đâu?

- Thôi, nhắc đến cái lũ ấy làm gì! Ăn ở bạc bẽo với bố mẹ thế nào rồi con cái chúng nó cũng “báo đáp” chúng nó đến nơi, đến chốn cho mà xem! - Nói rồi ông Ngàn giục mọi người nâng chén - Từ nay không nói chuyện cũ, chỉ nói chuyện mới!

Mọi người đồng tình với ông. Bữa ăn có thịt vịt luộc chặt miếng dài. Bún chan với nước sáo măng. Không khí thật vui vẻ! Tuy nhiên ông Châu vẫn còn rầu rầu. Anh Nghìn vốn ít nói lại càng trầm lặng hơn. Từ ngày hết ruộng, vợ chồng anh thay nhau lên Hà Nội làm thuê. Nếu cả hai anh chị cùng đi, cùng thuê trọ một nhà thì cũng tiết kiệm được một khoản chi phí. Nhưng cả hai đi như thế thì ngôi nhà hai tầng ở quê với hai đứa con gái đang đi học, vớt cho ai trông? Thành ra anh đi thì chị ở nhà. Thỉnh thoảng anh về với chị vài ngày. Mới về chưa được nửa buổi thì chủ đã gọi lên làm, điện thoại nóng cả đường dây, làm cho chị phát ức lên: “Vừa mới về đến đầu ngõ đã gọi! Cũng phải cho người ta nghỉ ngơi một tí chứ!”.

Anh Nghìn lặng lẽ không nói gì. Anh biết thừa người lao động như anh, vừa hiền lành,

khỏe mạnh, chăm chỉ, lại vừa gọn gàng, làm đâu được đấy, nên không bao giờ sợ mất việc. Anh biết tính vợ không lười nhưng hay “tắt mắt” những của vật vãnh. Ngày còn đi làm cho hợp tác xã, không hôm nào đi làm về mà trong đôi quang gánh lại không có thứ gì đó của hợp tác xã mang về. Khi thì củ khoai, bắp ngô; đến như mấy bông lúa mới vừa sậm hạt, chị cũng làm cho vài liềm để vào quang gánh rồi phủ cỏ lên trên mang về cho gà ăn.

Sang năm nay, đứa con gái thứ hai của anh trúng tuyển kỳ thi đại học. Hai anh chị lên Hà Nội tìm thuê nhà cho con, đồng thời quyết định cho chị đi làm trên ấy, vừa có cái ăn, lại vừa có tiền nuôi con ăn học.

- Bác Nghìn bây giờ đang hoang quá rồi còn gì nữa - Anh Quý khen ông anh vợ.

- Ừ, thì cũng tạm tạm - Anh Nghìn lúng túng trả lời, không ngờ thằng em rể trên tiếp:

- Thế chị có túc tắc tuần về một vài lần không? Nếu lâu lâu không về khéo phải “tập” lại thì chết!

Anh Nghìn mặt đỏ tía ria:

- Phần cô chú tất! Chúng tôi già rồi.

Mọi người cười phá lên với nhau.

Dù sao anh Nghìn cũng nói đúng một phần. Ở nông thôn mới ngoài bốn mươi, nhất là đã có con dâu, con rể rồi thì chuyện vợ chồng như dút hẳn sự “nông nàn”. Không như ở thành phố, vào tuổi ấy vẫn... cháy rừng rục. Thậm chí đến bảy, tám mươi vẫn còn giống trống ái tình, vẫn đòi kết hôn, vẫn cần ly dị, vẫn còn “anh anh, em em” ngọt sớt! Chứ không như vợ chồng anh lúc nào cũng “ông ông, bà bà” nghe mà già cả lỗ nhĩ!

- Xem ra giờ đây khoảng cách giàu nghèo ngày một cách xa, chỉ chét cái thằng làm nông nghiệp chúng mình! Tôi ở thành phố tôi biết rồi, họ sung sướng hơn mình nhiều quá. Thảo nào lũ trẻ bây giờ đứa nào cũng muốn ra đi, người cứ cuồn cuộn đổ về thành phố - Ông Châu nhìn một lượt mọi người rồi quay sang ông Ngàn hỏi - Có phải vậy không ông?

- Tôi thì tôi lại nghĩ khác. Từ ngày ở chỗ ông về tôi rút ra rất nhiều bài học. Thì ra mình đi ít, lại ít học, thiếu thông tin, mà còn sợ thay đổi. Hết ý lại cho ông trời lại ý lại cho chính quyền. Bây giờ mới rõ là mình phải tự cứu lấy mình thôi!

- Đúng! Phải tự cứu lấy mình!

- Phải tự cứu lấy mình!

Cả hai anh con rể cùng đồng thanh một loạt.

Bão đất

Tiểu thuyết LÊ THANH KỲ

sạch sẽ không ăn, lại thích ăn những đồ ô nhiễm. Ở những chỗ đẹp như thần tiên không muốn, lại muốn ở chỗ trọ làm gì? Có ông Châu đây, ông chẳng bảo một mẫu đất quê mình chỉ đổi được mỗi một cái cù thìa đất trên Hà Nội đấy thôi. Ở như thế mà cũng đòi ở! Em nói thật với bác Nghìn, có cho em cả thành phố Hà Nội thì em lấy, chứ cho em một cái nhà trọ thì em thêm vào, chưa nói đến chuyện phải trả tiền.

Ông Ngàn thấy trong người rậm rịt. Không phải do có chén rượu, mà có gì đó giống như chất men say của người nông dân đang bùng cháy. Ông bắt đầu trình bày với các con, với ông bạn già yêu mến rằng ông đang có kế hoạch làm giàu ngay trên đồng ruộng của mình, trên quê hương mình. Theo ông, làm giàu không khó. Quan trọng là phải hiểu được đất, lắng nghe tiếng nói của nó, thực sự là người bạn của nó. Phải biết đất này trồng cây gì là thích hợp, trồng cây gì cho lợi nhuận cao nhất thì trồng. Nhưng ruộng cấy lúa và cây lương thực thì phải dành đủ diện tích, để đến hàng trăm năm sau vẫn đủ lúa ăn. Cái bụng có no cái đầu mới thiện, như các cụ mình thường nói: “Đã no cơm tẻ thì yên mọi bề”. Chỉ có cái khó trong muôn vàn cái khó là tính tư lợi của bà con mình. Rủ nhau đi đánh giặc